

ISSN 1652-7224 ::: Uppdaterad den 3 oktober 2007

[Klicka här för utskriftsvänlig pdf-fil](#)

[Läs Jonny Hjelm's artikel här](#)

[Läs mer om fotboll på idrottsforum.org](#)

Debatt:

Att ta jämförelsesjukan in i det akademiska rummet

Kutte Jönsson & Helena Tolvhed

Malmö högskola

I sin uppmärksammade artikel i uppdatering #79 den 29 augusti, "**Den dåliga damfotbollsspelaren**", redovisade Jonny Hjelm en komparativ kvantitativ studie av det svenska herr- och damlandslaget i fotboll, genom att studera fyra matcher från herr-VM i Tyskland 2006 och fyra från dam-VM i USA 2003. Hans försiktiga slutsats var att det inte var så stor skillnad i spelskicklighet mellan lagen.

Av kommentarerna i media att döma var såväl den komparativa ansatsen som den kvalitativa metoden kontroversiell, och den uppfattningen framkommer också i Kutte Jönssons och Helena Tolvheds kritiska betraktelse över hans studie och artikel. Deras resonemang går ut på att det inte finns objektiva kriterier för vad som är bra fotboll, utifrån ett vetenskapsfilosofiskt antagande att man inte bör vederlägga fördomar genom verifierbara hårddataanalyser. Istället ska idrotten ses som kulturellt och historiskt skapad verksamhet, och fotbollsspelande ska värderas utifrån dess kulturella och historiska föränderlighet.

Jonny Hjelm's medialt uppmärksammade och ambitiösa artikel "**Den dåliga damfotbollsspelaren**" (idrottsforum.org, 2007-08-29) – i vilken han jämför damfotbollsspelare och herrfotbollsspelare utifrån en uppsättning "objektiva" kriterier – syftar till att visa att damfotbollsspelare minsann inte är så dåliga som ryktet säger. Och, skulle man kunna tillägga, att herrfotbollsspelare är inte så bra som ryktet säger. Det är lätt att förstå den moraliska poängen med detta. Vi är dock inte övertygade om studiens relevans. Även om föresatsen att utmana den sportjournalistik och de attityder som hävdar att kvinnor skulle spela fotboll på ett sämre sätt än män är lovvärd, låter detta sig inte göras genom studier som för jämförandet av dam- och herr- in i det akademiska rummet. Vi frågar oss om det verkligen är detta som idrottsforskningen ska ägna sig åt: en slags hurtfrisk "Heja tjejerna"-jämförelsesretorik som i själva verket endast bekräftar den "jämförelsesjuka" mellan manlig och kvinnlig idrott som den utger sig för att kritisera?

Vissa av problemen är Hjelm själv medveten om. Han har inte granskat tempo och intensitet i sin studie. För detta är svårt att mäta med de analysinstrument han använder sig av. Men är inte precis tempo och intensitet av yttersta

relevans för hur man *upplever* en fotbollsmatch? De subjektiva bedömningarna kan svårigen filtreras genom "objektiva" hårddata. Och de "objektiva" mätningarnas resultat lär heller inte omvända någon från att ogilla damfotboll till att gilla den.

Problematiken måste, enligt vår uppfattning, ses genom andra raster – förslagsvis kulturella och ideologiska. Hjelm berör sådana aspekter, om än ytligt, när han beskriver hur idrottskulturen och inte minst fotbollskulturen är starkt "maskulint" präglad. I själva verket utgör denna idrottens maskulinitetsideologi enligt vårt förmenande navet i hur idrottande kvinnor och män uppfattas. Att granska denna ideologi utgör givetvis en relevant forskningsuppgift, men är någonting helt annat än att som Hjelm ta sig för att jämföra "kvaliteten" i själva spelet.

Hjelms undersökning aktualiserar frågor om hur vi som idrottsforskare ska förhålla oss till vårt studieobjekt – idrotten. Idrotten, och fotbollen, måste betraktas som en kulturellt och historiskt skapad verksamhet, och en produkt av en historia där det länge var mäns spelande som uppmärksammades, uppmuntrades och utvecklades. Hur fotbollsspelande värderas är historiskt och kulturellt föränderligt, och handlar förstås också om subjektiv smak. Hjelms undersökningsupplägg antyder istället existensen av ett slags universellt värderingssystem, enligt vilket kvalitet i spelet kan bedömas objektivt. Detta sätt att betrakta idrott bör vi som idrottsforskare, enligt vårt sätt att se på saken, tvärtom problematisera och förhålla oss kritiska till.

Den nedvärdering av damfotbollen som Hjelm föresatt sig att utmana bemöts inte bäst genom att reproducera föreställningen om en "objektiv" värderingsgrund. För – *vad hade hänt om utfallet av Hjelms studie blivit ett annat?* Om den tvärtom visat att det faktiskt VAR stora skillnader enligt den "objektiva" bedömningsmall han använt sig av? Hur hade Hjelm handskats med detta "resultat"? Tankeexperimentet visar hur ytterst problematiskt (och riskabelt i förhållande till den "goda föresatsen") studiens upplägg är. Liksom rasistiska utlåtanden om att vissa människor skulle vara mindre intelligenta än andra inte bemöts bäst genom att hänvisa till utfall av intelligenstest, är det problematiskt att bemöta sexistiska utlåtanden om fotbollskompetens genom att godta och bekräfta de premisser på vilka de bygger.

Undersökningar som den Hjelm genomfört kan visserligen fungera som stöd för att inte "nedvärdera" damfotbollen. Men det är alltså ett svagt försvar. I sämsta fall lika uddlöst som den kampsång som ackompanjerade landslaget under Fotbolls-VM 2003: "Det är tjejernas tur i år". Det verkar inte bli "tjejernas" år i år heller. Det kommer nog aldrig att bli "tjejernas år" när det kommer till idrott. Och det är enligt vårt sätt att se saken heller inte önskvärt. Forskning som syftar till att på allvar utmana könsstereotyper kan inte stanna vid urvattnade jämställdhetsmål, utan bör istället formulera mer radikala visioner där kön inte utgör en stabil och oproblematiserad utgångspunkt för idrotten. Som kritiskt inriktade idrottsforskare har vi i uppgift att problematisera vårt kunskapsområde – idrotten – utifrån, till exempel, genus, klass, etnicitet och heteronormativitet. Med utgångspunkt i dessa teoretiska verktygslådor kan vi på allvar utmana, ifrågasätta och destabilisera stereotyper, fördomar och slentrianmässiga uppdelningar inom såväl idrotten som sportjournalistiken.

Copyright © **Kutte Jönsson & Helena Tolvhed 2007**